

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آداب تلاوت قرآن

نویسنده : سید حسن احمدی نژاد

منبع : کتابخانه فکری تبیین

www.IRPDF.com

بزرگترین منبع کتابهای الکترونیکی رایگان

آداب تلاوت قرآن

فاش گویم آنچه در دل مضمر است
این کتابی نیست چیزی دیگر است
چونکه در جان رفت جان دیگر شود
جان چو دیگر شد جهان دیگر شود(۱)

پاک ترین کتاب هستی

قرآن پاک ترین کتاب، از مبدا پاکی و طهارت، بر پاک ترین قلب عالم هستی، تلاوت و از لبان پاک ترین مخلوق الهی، بر عالم وجود عرضه گردید. و به همین خاطر، تنها کسانی می توانند به این مصحف مطهر نزدیک شده، و از نور پر فیض آن بهره مند گردند که ظاهر و باطنی پاک و طاهر داشته، و از هر گونه آلودگی جسم و روح منزّه باشند. ((انه لقرآن کریم. فی کتاب مکنون. لا یمسه الا المطهرون)) (۲)

با توجه به حساسیت موضوع، خوبست که مصادیق طهارت را یک به یک برشمرده، و پیرامون آنها، اندکی درنگ نماییم:

طهارت کلی جسم

اولین شرط برای تماس با قرآن، پاک بودن از جنابت و داشتن وضو است و بنابر فتوای حضرت امام خمینی(ره):

((مس نمودن خط قرآنی یعنی رساندن جایی از بدن به خط قرآن، برای کسی که وضو ندارد، حرام است.)) (۳)

و اما برای اینکه گرفتن وضو، ذهنمان را از تخیلات پراکنده خالی سازد، و ما را در هاله ای از معنویت و عرفان قرار دهد، لحظاتی قبل از شروع به آن، به یاد کلام شیرین حضرت امام صادق(ع) بیفتیم، و ضمن عرض ارادت به آن ستاره هدایت، این حالت روحانی را در خود بوجود آوریم

((چون قصد وضو کنی، به آب نزدیک شو، مانند کسی که می خواهد خود را به رحمت پروردگار متعال نزدیک کند. زیرا خداوند آب را وسیله مناجات و قرب خود قرار داده است.)) (۴)

[روی ناشسته نبیند روی حور]

لا صلوه گفت الا بالطهور]

طهارت دهان

در چند حدیث شریف که از ائمه معصومین (علیهم السلام) نقل گردیده، از دهان بعنوان ((راه قرآن)) و ((یکی از راههای پروردگار)) یاد شده است.

((امام صادق(ع) فرمود: پیامبر(ص) فرمودند:

- راه قرآن را پاکیزه سازید.

پرسیدند: ای رسول خدا! راه قرآن چیست؟

فرمود: دهانهای شما.

پرسیدند: به چه پاکیزه کنیم؟

فرمود: ((به مسواک زدن)) (۵)

و در حدیثی دیگر چنین آمده است:

((امام رضا(ع) از پدرانش (علیهم السلام) از پیامبر(ص) فرمود:

- دهانهای شما راههایی از راههای پروردگارتان است، آن را پاکیزه سازید.)) (۶)

دهان بی حفاظی که غذای مشکوک و حرام وارد آن می شود،

دهانی که گناهان بزرگی چون دروغ و تهمت و غیبت را مرتکب می شود،

دهانی که برای شکستن دل دردمندی بحرکت در می آید،

دهانی که پیوسته مسلمانان از شر آن در واهمه و عذاب هستند، چگونه می تواند محل تلفظ آیات قرآن باشد؟!

آری! تلاوت قرآن باید از دهانی پاک بگذرد. و گر نه آب صاف در یک نهر آلوده، بالاخره آلوده خواهد شد. اگر قرآن از دهان ناپاک بیرون آید، ((رب تال للقران و القران یلعنه)) (۷)

طهارت چشم

((از رسول اکرم(ص) نقل شده که فرمودند: ((اعط العین حقها)) حق چشم را ادا کنید.

عرض کردند: حق چشم چیست یا رسول الله؟

فرمود: ((النظر الی المصحف)) نگاه کردن به قرآن.

زیرا تلاوت قرآن از روی قرآن، طبق حدیث، عبادت است. اگر چشم پاک نباشد، توفیق نظر به قرآن را پیدا نمی کند.)) (۸)

چشم هرزه ای که بدنبال معصیت و خطا می چرخد، و چشم افسار گسیخته ای که دیگر در کنترل صاحبش نیست، اگر هم بر روی خطوط قرآن قرار بگیرد، همچون کوری است که جمال نورانی حق را هرگز مشاهده نخواهد کرد. و به مصداق:

آنچه ما کردیم با خود هیچ نابینا نکرد

در میان خانه گم کردیم صاحبخانه را

جز خطوطی پی در پی، چیز دیگری از قرآن نخواهد یافت.

[این نظر از دور چون تیر است و سم

عشقت افزون می شود صبر تو کم]

طهارت روح

روح ناپاکی که اسیر اندیشه های شیطانی است، روح پژمرده ای که لطافت و ظرافت خود را از دست داده، و در برخورد با مظاهر معنویت، سرد و بی تفاوت است، روح تیره ای که زنگار گناه و معصیت، تمامی زوایای آنرا پوشانده است، روح کوچک و حقیری که فقط خود را می بیند، و سرگرم بازیچه های خویش است، چگونه می تواند معنویت قرآن را به هنگام تلاوت، درک و لمس نماید؟!

اما روح پاک و وارسته ای که از علائق مادی فاصله گرفته، و بر اثر خودسازی های پیوسته، نورانی و پرجلا شده است؛

روح بلندی که با عبادت های خالص و ناب و توجهات روحانی حرکات شرک آلود و اندیشه های شیطانی را از خود دور ساخته است؛

این روح با صفا و رحمانی، به هنگام تلاوت قرآن، نورانیت عظیم و فراگیر قرآن را، به خوبی احساس می کند، و هم در پرتو نور آن، حقایق دیگر را...

[هست قرآن مر تو را همچون عصا

کفرها را درکشد چون اژدها]

طهارت سایر اعضای بدن

بنابر تعبیر آیت الله جوادی آملی: ((گوش و چشم و دست و سایر اعضا نیز راه های قرآن است)). (۹)

گوشی که صوت ملکوتی قرآن را می شنود و متأثر نمی شود، گوشی که در مسیر خطابه های قرآن قرار می گیرد، اما گویا هرگز کلامی و یا خطابی نشنیده است، گوشی که از شنیدن غیبت و دروغ و تهمت، لذت می برد، این گوش طهارت ندارد. دستی که ناپاک است و طهارت ندارد، نباید بسوی قرآن دراز شود ((لا یمسه الا مطهرون)) (۱۰) جز دست پاکان بدان نرسد.

پس باید تمامی اعضا بدن را، که راه های قرآن هستند، پاک و مطهر نمائیم تا انوار الهی، وجودمان را نورانیت و روشنائی و صفا بخشد.

هر که گاه و جو خورد قربان شود

هر که نور حق خورد قرآن شود

و اما لحظه ای درنگ!

طهارت کلی جسم، بسیار آسان است. با یک نیت و مقداری آب، می توان خود را از آلودگی های ظاهری پاک کرد، و به آسانی قرآن را به لب گذاشت و بوسید و خطوط آنرا لمس نمود.

اما طهارت دیگر اعضا از جمله: دهان و گوش و چشم و روح، به یکباره امکان پذیر نیست، و باید ضمن توکل بر خداوند بزرگ، با جدیت و تمرین و ممارست، رذائل اخلاقی را از جسم و روح زدوده، و آنچنان پاک و طاهر نمائیم که شایستگی انس و مجالست با کلام وحی ((قرآن)) را بیابیم. ان شاء الله.

خون پلید است و به آبی می رود

لیک باطن را نجاست ها بود

آداب شنوندگان آیات قرآن

شایسته است هنگام شنیدن آوای قرآن و آیات الهی با سکوت عمیق و توجه دقیق موارد زیر را رعایت کنیم:

- احترام قلبی خویش را نسبت به کلام الهی ابراز داریم.

- در مقابل این بارقه رحمت سر تعظیم و تواضع فرود آوریم.

- برای شنیدن این خبر بزرگ آسمانی اعلام آمادگی نمائیم.

- با توجه کامل به معانی آن زمینه تدبر و تفکر را در خودمان ایجاد کنیم.

- با سکوت و تمرکز فکر، جان خود را در معرض تابش این آفتاب حیات بخش قرار دهیم.

– قلب و روح خسته و پریشانمان را شاداب و پرتحرک نمائیم.(۱۱)

قاریان قرآن از منظر امام باقر(ع)

امام پنجم باقر العلوم (ع) قاریان قرآن را به سه دسته تقسیم فرموده و انگیزه هر کدام را بیان فرموده اند:

۱ – کسانی که قرائت قرآن را وسیله امرار معاش و تقرب به ملوک و فزون طلبی نسبت به مردم قرار داده اند.

۲ – کسانی که قرآن را می خوانند و فقط حروف آن را گرفته و حدود آن را ضایع کرده اند.

۳ – کسانی که قرآن را تلاوت می کنند و با دستورات شفابخش آن بیماری های قلبی و فکری خود را درمان می کنند. شب ها با تلاوت قرآن مانوس هستند و روزها در صحنه های زندگی از آنها الهام می گیرند و بخاطر انس با قرآن پهلوی از رخت خواب ناز تهی می کنند.

پس خداوند بخاطر این گروه از حاملان معارف قرآن بلا را از اجتماعات دور می کند و بخاطر آنان باران رحمت خود را فرو می آورد. بخدا قسم این دسته در جامعه، از کبریت احمر کمیاب تر اند.(۱۲)

تلاوت کنندگان از منظر امام صادق(ع)

امام صادق(ع) تلاوت کنندگان قرآن را به سه گروه تقسیم فرموده و نتیجه عمل آنان را بیان می فرمایند:

۱– عده ای برای نزدیک شدن به سلاطین و زورمندان و برای سلطه یافتن بر مردم (قرآن می خوانند) این دسته اهل آتش اند.

۲– قاریانی که الفاظ قرآن را از برکرده خوب می خوانند ولیکن حدود آن را ضایع نموده اند اینان هم اهل آتش اند.

۳ – و گروهی قرآن می خوانند تا زیر پوشش آن قرار گیرند. اینان به محکم و متشابه آن اعتقاد دارند فرایض را بجای می آورند، حلال آن را حلال و حرام آن را حرام دانسته و در مقام عمل تسلیم قوانین قرآنند. این دسته همان کسانی هستند که دست رحمت الهی آنان را از هر سقوطی نجات می دهد و آنان اهل بهشت اند و درباره هر که بخواهند حق شفاعت دارند.(۱۳)

آداب حفظ قرآن

- ۱- حفظ قرآن را از کودکی به فرزندانمان بیاموزیم؛
- ۲- هنگام حفظ، روخوانی قرآن را بدرستی آشنا باشیم؛
- ۳- آیات را بالحن و لهجه عربی همراه با تأمل و دقت حفظ کنیم؛
- ۴- روش ترتیل را بیاموزیم و با همین روش آیات را فراگیریم؛
- ۵- از یک جلد قرآن خوش خط و معین استفاده کنیم؛
- ۶- روزی نیم ساعت تمرین داشته باشیم و کم کم مدت آنرا زیاد کنیم؛
- ۷- در اوقات منظم مثلاً هر روز ساعت ۷ صبح به حفظ بپردازیم؛
- ۸- حفظ را با سوره های کوچک آغاز کنیم؛
- ۹- یک بار به صورت کند، یک بار به صورت متوسط و بار دیگر به صورت تند تمرین کنیم؛
- ۱۰- هنگام عصبانیت، گرسنگی، تشنگی و خواب آلودگی حفظ نکنیم؛
- ۱۱- شماره آیات و صفحه قرآن را بخاطر داشته باشیم؛
- ۱۲- حفظ قرآن نیاز به تکرار مداوم دارد؛
- ۱۳- در مسافرت ها می توانیم بیشتر به تکرار بپردازیم؛
- ۱۴- برای حفظ، از قرآن های ترجمه شده استفاده نکنیم؛
- ۱۵- آیه های طولانی و سور طولانی را می توانیم بخش بخش کنیم؛

۱۶- در حفظ آیات شبیه به هم حفظ شماره آیات و دقت بیشتر لازم است؛

۱۷- حفظ قرآن به صورت مباحثه دونفری آسان تر و مفیدتر است.

آثار تلاوت قرآن

۱ - نورانیت قلب

عن رسول الله(ص): ((ان هذه القلوب تصدّ كما يصدّ الحديد. قيل: يا رسول الله فما جلاوها؟ قال: تلاوه القرآن)) این دلها نیز همانند آهن زنگار می بندد. عرض شد: ای رسول خدا، صیقل دهنده دلها چیست؟ فرمود: تلاوت قرآن.

عن امیر المومنین(ع): ((ان الله سبحانه لم يعظ إحدا بمثل هذا القرآن، فانه حبل الله المتين وسببه الامين وفيه ربيع القلب وينابيع العلم وما للقلب جلا غير)) خداوند سبحان، هیچ کس را به چیزی مانند این قرآن اندرز نداده است؛ زیرا قرآن ریسمان محکم خدا و دستاویز مطمئن اوست. در این قرآن بهار دل است و چشمه های دانش. و برای صیقل دادن دل، چیزی جز آن وجود ندارد.

۲ - زیاد شدن حافظه

۳ - ایجاد معنویت در میان اهل منزل

عن رسول الله(ص): ((ما اجتمع قوم فی بیت من بیوت الله یتلون کتاب الله ویتدارسونه بینهم الا نزلت علیهم السکینه وغشیتهم الرحمه وحفتهم الملائکه...)) هیچ گروهی در خانه ای از خانه های خدا برای تلاوت کتاب خدا و مباحثه آن جمع نشدند، مگر این که آرامش بر آنان فرود آمد و رحمت فرایشان گرفت و فرشتگان آنان را در میان گرفتند...

۴- سعه صدر و توسعه روزی

قال النبی(ص): ((نوروا بیوتکم بتلاوه القرآن!.. فان البیت اذا کثر فیه تلاوه القرآن کثر خیره وإمتع إهله...)) خانه های خود را به خواندن قرآن روشن کنید... چون تلاوت قرآن در خانه زیاد شود، خیر آن افزایش پیدا می کند و اهل آن از نعمت های الهی برخوردار می شوند.

عن علی(ع): ((إِفضَلُ الذِّكْرِ الْقُرْآنُ بِهِ تَشْرَحُ الصُّدُورُ وَتَسْتَنِيرُ السَّرَائِرُ)) بهترین ذکر (وسخن) قرآن است، با قرآن است که سینه ها فراخ می شود و درونها روشن می گردد.

۵ - قدرت و توکل در برابر ناملايمات(۱۴)

پی نوشتها:

- ۱- دیوان اقبال.
- ۲- واقعه، ۷۹ - ۷۷.
- ۳- توضیح المسائل - مسئله ۳۱۷.
- ۴- مصباح الشریعه، باب دهم.
- ۵- الحیات، ج ۲، ص ۱۶۱ - ۱۶۲.
- ۶- همان.
- ۷- چه بسا تلاوت کننده قرآن که قرآن او را لعن می کند- مستدرک ج ۱ ص ۲۹۱..
- ۸- آداب قرآن، مهدی مشایخی، ص ۱۰۴.
- ۹- همان، ص ۱۰۵.
- ۱۰- واقعه، ۷۹.
- ۱۱- آداب قرآن، مهدی مشایخی، ص ۱۶۶.
- ۱۲- امالی صدوق، ص ۱۷۹ و الحیات ج ۲، ص ۱۷۱.
- ۱۳- الحیاه، ج ۲، ص ۱۷۲.
- ۱۴- با استفاده از آموزش قرآن، عبدالرحیم موگهی.